

LUẬN HIỂN DƯƠNG THÁNH GIÁO QUYỂN 17

PHẨM 8: THÀNH LẬP HIỆN QUÁN (Phần còn lại)

Luận chép: Nên biết: Như thế đã được các gốc lành như Noãn, v.v... nên biết từ đây bước vào hiện quán.

Tụng rằng:

*Từ đây, không gia hạnh,
Trí giải thoát ba tâm,
Trăm mười hai phiền não,
Phiền não thuộc dứt mười.*

Luận chép: Từ đây nối tiếp không có gia hạnh, kiến đạo giải thoát, từ chỗ cắt đứt tùy miên phát sinh trí ba tâm là:

1. Trí dứt trừ giả duyên hữu tình bên trong.
2. Trí dứt trừ các pháp giả duyên bên trong.
3. Trí dứt trừ tất cả các pháp giả duyên của các hữu tình.

Trong đây hai trí trước là pháp trí. Trí thứ ba là chủng loại trí. Ba trí này có công năng dứt bỏ một trăm mười hai phiền não. Nó thuộc về mười thứ phiền não. Một trăm mười hai thứ phiền não là cõi Dục, thấy sự thật về khổ (khổ đế). Mỗi đế dứt trừ mười thứ phiền não. Cõi Sắc, cõi Vô sắc, thấy khổ đế, mỗi đế dứt trừ chín thứ phiền não, trừ sân. Như thế gọi là một trăm mười hai phiền não. Những gì thuộc về mười thứ phiền não? Đó là tự tính của năm kiến chấp và tự tính của năm chướng phải kiến chấp, mà trước đã nêu.

Lại nữa, Tụng rằng:

*Chứng phần Bồ-đề này,
Sáu thứ tướng tịnh trí,
Thực hành vô phân biệt,
Lập ra theo việc làm.*

Luận chép: Nên biết trí này chứng được giác chân thật phần chứ chẳng phải vị Phương tiện, đây cũng là sáu thứ tướng của trí thanh tịnh.

Đó là các trí tướng: Pháp trí, chủng loại trí, khổ trí, tập trí, diệt trí, đạo trí. Trí này không còn phân biệt cho nên chỉ tùy theo việc làm mà lập ra sáu tướng mạo của trí. Nên biết, lập ra sáu thứ không phải do hạnh khác nhau.

Lại nữa, Tụng rằng:

*Bồ-tát ở vị này,
Trước tu sức nhân thắng,
Đối khổ thân mình, người,
Sinh tính tâm bình đẳng.*

Luận chép: Các vị Bồ-tát trong phần vị hiện quán này, do trước tu tập thắng tư lương, nên đối với khổ nối nhau của mình và người mà phát khởi năm tâm bình đẳng, là tâm thô trọng bình đẳng, tâm vô ngã bình đẳng, tâm dứt trừ và tinh tấn bình đẳng, tâm không còn ái nhiễm, tinh tấn bình đẳng, tâm của tất cả Bồ-tát hiện quán bình đẳng.

Lại nữa, Tụng rằng:

*Ý vui đại ngã này,
Về tự tính, vô đắc,
Nên biết, ý ưa rộng,
Hai tính vô phân biệt.*

Luận chép: Nên biết tính chất của tâm bình đẳng này tức là đại ngã A-thế-da và A-thế-da (ý lạc) rộng lớn, không còn bóng dáng của tự tính biến kế sở chấp. Cũng không còn bóng dáng của công đức hay lỗi của hai tính chất hữu lậu và vô lậu. Ấy là kết quả của vô phân biệt.

Lại nữa, Tụng rằng:

*Kế, mười sáu hạnh trên,
Trí thế gian thanh tịnh,
Do đối trị giới, địa,
Rốt ráo sự thành tựu.*

Luận chép: Từ đế hiện quán này trở lên, có mười hạnh trong việc tu đạo. Nó làm phát sinh trí thế gian, xuất thế gian thanh tịnh. Nghĩa là từ khổ đế cõi Dục làm phát sinh hai trí:

1. Trí hiện quán suy xét.
2. Trí hiện quán quyết định.

Đối với khổ đế trói buộc trong cõi Sắc, cõi Vô sắc, cũng có hai trí như vậy. Như vậy, đối với khổ đế, có bốn thứ trí. Như vậy, đối với tập, diệt, đạo đế mỗi thứ cũng có bốn trí. Tổng cộng là mười sáu thứ trí.

Lại nữa, trí hiện quán như vậy, nếu Thanh văn, v.v... chứng được là đối trị với tạp nhiễm ở cõi Dục, cõi Sắc và cõi Vô sắc. Nếu Bồ-tát

chứng được thì đối trị với chướng ngại của mười thứ địa.

Như vậy, nên biết, các việc đã làm đều thành tựu tới chỗ rốt ráo, đó gọi là chuyển y rốt ráo, cũng gọi là hiện quán trí rốt hay còn gọi là hiện quán rốt ráo.

Lại nữa, Kệ nói:

*Hiện quán này khác nhau
Hoặc sáu hoặc mười tám,
Tướng rất thắng lợi nhiều,
Tùy theo kinh luận nói.*

Luận chép: Nên biết sự khác nhau của hiện quán, có sáu thứ:

1. Tư duy hiện quán.
2. Tín hiện quán.
3. Giới hiện quán.
4. Trí hiện quán, đế hiện quán.
5. Trí biên hiện quán, đế hiện quán.
6. Rốt ráo hiện quán.

Hỏi: Tư duy hiện quán, lấy gì làm thể?

Đáp: Về phẩm trên, lấy tuệ do tư thành (Tuệ do tư tạo thành) làm thể, hoặc cả hai tư duy và trí tuệ cùng thực hành pháp Bồ-đề phần làm thể.

Hỏi: Tín hiện quán lấy gì làm thể?

Đáp: Ở phẩm trên, lấy việc chuyên theo lòng tin Tam bảo một cách thanh tịnh của thế gian, xuất thế gian, làm thể, hoặc cả hai cùng thực hành pháp Bồ-đề phần làm thể.

Hỏi: Giới hiện quán lấy gì làm thể?

Đáp: Lấy nghiệp thân, ngữ mà bậc Thánh yêu thích làm thể, hoặc cả hai cùng thực hành pháp Bồ-đề phần làm thể.

Hỏi: Trí hiện quán, đế hiện quán lấy gì làm thể?

Đáp: Dùng trí tuệ bậc Thánh chuyên vào phi an lập đế làm thể, hoặc cả hai cùng thực hành pháp Bồ-đề phần làm thể.

Hỏi: Trí hiện quán biên, đế hiện quán lấy gì làm thể?

Đáp: Lấy trí tuệ bậc Thánh chuyên vào an lập đế làm thể, hoặc cả hai cùng thực hành pháp Bồ-đề làm thể.

Hỏi: Hiện quán rốt ráo lấy gì làm thể?

Đáp: Lấy tận trí và vô sinh trí, v.v... làm thể, hoặc cả hai cùng thực hành pháp Bồ-đề phần làm thể.

Lại nữa, sự khác nhau của hiện quán này, có mười tám thứ là:

1. Trí hiện quán được phát sinh do nghe pháp.

2. Trí hiện quán phát sinh do suy nghĩ.
3. Trí hiện quán được phát sinh do tu tập.
4. Trí hiện quán thuận theo phần quyết trạch.
5. Trí hiện quán do kiến đạo.
6. Trí hiện quán do tu đạo.
7. Trí hiện quán đạo rốt ráo.
8. Trí hiện quán của thế tục không khéo thanh tịnh.
9. Trí hiện quán của thế tục khéo thanh tịnh.
10. Trí hiện quán thắng nghĩa.
11. Trí hiện quán có phân biệt hạnh không khéo thanh tịnh.
12. Trí hiện quán của có phân biệt hạnh khéo thanh tịnh.
13. Trí hiện quán của không phân biệt hạnh khéo thanh tịnh.
14. Trí hiện quán của việc làm đang hoàn thành.
15. Trí hiện quán của việc đã hoàn thành.
16. Trí hiện quán của việc sau khi đã hoàn thành.
17. Trí hiện quán Thanh văn.
18. Trí hiện quán của Bồ-tát.

Lại nữa, những tướng mạo thắng nghĩa của hiện quán như vậy, nên biết, trong kinh luận còn có nhiều thứ nữa, nên biết.

Hỏi: Tư duy hiện quán có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu tư duy hiện quán thì họ có khả năng biết rõ được các hành pháp đều là vô thường, các hành đều khổ các pháp vô ngã, Niết-bàn vắng lặng. Dù đang còn trong giai đoạn phàm phu, nhưng đã có khả năng như thế, chắc chắn hiểu rõ tất cả, mà dù Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên, ma phạm và thế gian khác, chắc chắn không ai có khả năng chiếm đoạt cái hiểu biết ấy, một cách đúng như pháp được.

Hỏi: Hiện quán tín có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu hiện quán lòng tin thì hoặc đang ở địa vị phàm phu, hoặc không phải ở giai đoạn phàm phu, đối với pháp hiện tại, hoặc đối với pháp vị lai, họ không hề nói ra. Ở trong chúng khác có riêng một vị Đại sư, có riêng một người nói pháp giỏi, có riêng một vị tăng tu chánh hạnh.

Hỏi: Giới hiện quán có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu giới hiện quán, cho đến loài bàng sinh đi nữa, hoàn toàn không bao giờ giết hại mạng sống, và không chấp nhận cùng kẻ khác làm hạnh tà vạy, không chơi với hạng biết tội mà vẫn nói dối, vẫn buông lung uống rượu Tốt-la-mê-lê-da-mạt-đà cho say.

Hỏi: Trí hiện quán, để hiện quán có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu trí hiện quán, để hiện quán thì họ không bao giờ mắc vào dị kiến để gây ra nghiệp, không nương vào những gì mình chứng mà khởi lên nghi hoặc, không nương vào ái nhiễm chấp mắc vào nơi sinh, mà thường cân nhắc hành vi tốt để được thanh tịnh. Không nương vào hủy báng Ba thừa để gây ra nghiệp cho đường ác, huống chi là khởi tâm giết hại cha mẹ, gây nghiệp địa ngục Vô gián? Cho đến cuối cùng khi chết bất sinh vào cõi thứ tám.

Hỏi trí, hiện quán biên, để hiện quán có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu trí hiện quán biên, để hiện quán thì đối với những gì mình chứng được, có ai hỏi, thì họ không hề run sợ.

Hỏi: Hiện quán rốt ráo có tướng mạo gì?

Đáp: Nếu ai thành tựu hiện quán rốt ráo thì quyết không đọa vào năm xứ sở trái phạm, không bao giờ cố hại mạng sống chúng sinh. Không chấp nhận gần gũi với hạng quen thói dâm dật sống phi phạm hạnh. Họ bảo nói dối là chứa nhóm tiền của vật dụng để thọ hưởng các thú vui ham muốn. Lại nữa, hạng trên hoàn toàn không run sợ họ, không tranh cãi bàn luận. Không hề cố chấp tự gây khổ vui, hay gây khổ vui cho ai khác, hay làm khổ vui cho mình và người. Không phải mình, không phải người gây ra không có nhân sinh ra khổ vui. Nên biết tướng hiện quán này chính là tướng thắng lợi của hiện quán, mà kinh luận ở trước đã nói rộng.
